

«قاموس کبیر افغانستان»

قسمت دوم

قسمی که در بخش اول متذکر شدیم پیشنهاد قاموس دری نظر به گفته یک عده از محترمین قلمبدست سه سال قبل صورت گرفت و به اساس ادعاء خود شان مدت شش ماه در صدر وبسایت شان باقی ماند، اما؛ هموطنان ما به این پیشنهاد با تأسف وقع نگذاشتند خصوصاً زبان شناسان و ادیبان بزرگ کشور در خارج و داخل، از جمله داکتر صاحب سید خلیل الله هاشمیان که محترمین پیشنهاد کننده این عدم توجه بزرگان را دلیل ناکامی پروژه پیشنهاد شده دانسته آزرده خاطر شدند. درحالیکه وقتی تیم کاری افغان جرمن آنلاین موضوع را مورد مطالعه و تدقیق قرار داد، دلیل این ناکامی را علت متذکره فوق نه بلکه عدم موجودیت یک کانسپت کاری از نظر تخنیکی و تکنالوجی و عدم عزم راسخ و پشتکار دوستان پیشنهاد کننده بررسی کرد. به هر حال شما استدلال و شرح مکمل ایجاد پروژه (قاموس کبیر افغانستان) را در بخش اول مطالعه می‌توانید.

درین بخش جهت وضاحت بهتر و بیشتر روش کاری ما برای اكمال این پروژه در کوتاه مدت تصمیم بر آن شد تا کانسپت تهیه شده را برای پیشبرد کار پروژه برای شما توضیح نموده با اشکال مختلفه تفهیم نماییم.

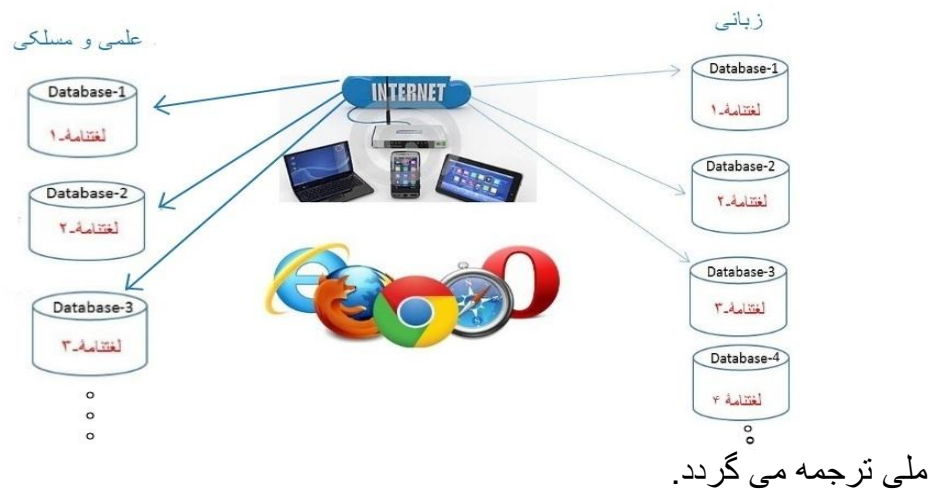
کانسپت از دو بخش که مکمل همدیگر می‌باشد تشکیل گردیده است

1- دیجیتال سازی: به وسیله ای بوجود آوردن یک دفتر مجازی (Virtual Office) که هموطنان دلسوز ما که خواهان همکاری درین پروژه هستند، از سراسر دنیا فقط با استفاده ای یک اسم و یک کود ایکه از جانب ما برای شان تهیه گردیده داخل دفتر شده به اساس اندوخته های علمی و تخصص شان در رشته که فارغ التحصیل شده اند، با ما از طریق انترنت در همین دفتر مجازی همکاری می کنند. این هموطنان ملی گرا و وطن دوست ما لغات دری خالص را از لغتنامه های چاپ شده در هند «غیاث اللغات، آنند راج، نگهت، داکتر جاوید، جامع الکلام، فیروز اللغات،

عبدالله افغان نويس، «.....» به شکل ډيجيټال در فارمت ايکسل باز نویسی نموده به ما میفرستند و ما آنرا بعد از گذشتانندن از زیر نظر صائب نظران در کتگوری های مربوطه درج دیتابیس ها می نمائیم.

البته این دفتر مجازی (Virtual Office) از دو بخش عمده تشکیل گردیده که عبارتند از:

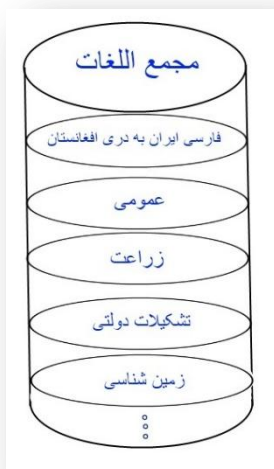
- **زبانی (دری - دری) و (دری - پشتو)**
- **علمی و مسلکی (مسائل اقتصادی، طبی، تخنیکي و غیره) که از زبان انگلیسی به دو زبان**



- تشریحات مختصر و لازم در باره دیتابیس های بخش «زبانی»

1- دیتابیس 1 مجمع اللغات: مجموعی از لغات است که تمام

بخش ها را احتوا میکند. مانند:



- فارسی ایران به دری افغانستان

(مجمع از لغات لهجه فارسی ایران که در زبان دری

افغانستان مفهوم و معنی دیگری را ارائه می کنند مثلاً

گوجه فرنگی، خیار و که به زبان سچه دری به آن

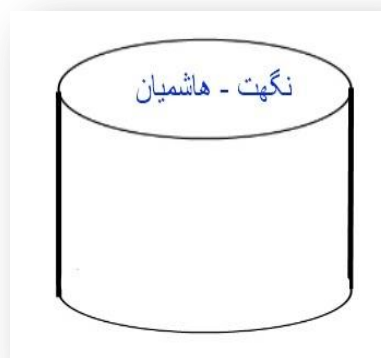
بادنجان رومی، بادرنگ و.... میگوئیم.)

- عمومی (تمام لغاتیکه شفاهی و کتبی در زبان دری مورد استفاده دارد).

- زراعت (تمام اصطلاحات زراعتی) که توسط استاد ادب دری پوهندوی شیما غفوری (تخصص زراعت و مالداری) باز نویسی و تنظیم می گردد.
- تشکیلات دولتی (تمام اصطلاحات رتبوی و تشکیلاتی دولت)
- زمین شناسی (اصطلاحات منابع طبیعی و امثالهم) که به همت محترم داکتر عنان روستائی (تخصص جیالوجی یا معرفة العرض) باز نویسی و تنظیم می گردد.
-

2- دیتابیس 2 نگهت - هاشمیان: مسؤلیت

دیجیتال سازی و ترجمه لغتنامه مرحوم نسیم نگهت را که یک لغتنامه (دری انگلیسی) است جناب داکتر سید خلیل الله هاشمیان نظر به فهم و دانشی که در رشته زبان شناسی دارند به عهده گرفته اند که تمام لغات این لغتنامه را علاوه بر دیجیتال سازی معنی آن را از



انگلیسی به دری ترجمه نموده با شرح، تلفظ آن به لاتین و نوعیت لغات به ما میفرستند که درج این دیتابیس نمائیم. تا فعلاً در حدود بیشتر از 500 کلمه یا لغت را با تمام جزئیات آن دیجیتال ساخته فرستاده اند و درج دیتابیس شده است. البته نا گفته نباید گذاشت که کار هر گروه و یا شخص به اسم اعضای گروه مربوط ثبت خواهد شد. مگر اسم مؤلف اصلی و معلومات چاپ و نشر لغتنامه، محل و زمان همه و همه در جایش باقی می ماند.

قابل یاد دهانی است که به تاریخ 16 جولای 2015 منیجر این پروژه استاد صالحه وهاب واصل در مقاله خود تحت عنوان «تدوین قاموس دری - دری» از جناب ولی احمد نوری و جناب خلیل الله معروفی در ارتباط با لغتنامه محترم نسیم نگهت و ترجمه و دیجیتال سازی آن، تقاضای همکاری مستقلانه نموده بود. که با تأسف به این تقاضا از جانب دوستان محترم

ما وقع گذاشته نشد همان بود که محترم هاشمیان با وجود کبر سن و مشکلات صحتی این مسؤولیت را به عهده گرفتند و آرزو داریم تا صحت شان هم برای دوام و اتمام این پروژه و هم برای خود شان خوب باشد. لطفاً به لینک آتی مراجعه نمائید. **ضرورت تدوین قاموس**

دری - دری

3- دیتابیس 3 عبدالله افغانی نویس: مجموع اصطلاحات

سچه و اصیل افغانستان که زیاد تر در مراودات و مکالمات روزمره بین مردم عام افغانستان موارد استفاده دارد. همچنان اصطلاحات غیر کتبی و به اصطلاح کوچه و بازاری که اکثریت عام مردم ما به آن آشنایی دارند و مورد استفاده آنرا می شناسند

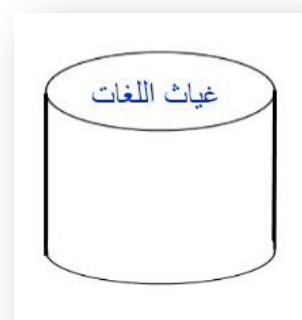


اما در فرهنگ های ایرانی یافتن آن غیر ممکن است زیرا این لغات از سچه ترین لغات زبانی مردم افغانستان است. مثلاً: چَلوس، خَپوسه، پتق، بلازده، جوانمرگی، چوچلی، شُوده، چَتاق، نَراد، تُمُنراق، ننه بلا و امثالهم.

فراموش نکنیم که لغتنامه افغانی نویس از جانب محترم توابع و هاب و محمد عارف گذرگاه در اختیار ما گذاشته شده است.

4- دیتابیس 4 غیاث اللغات: مجموع لغات اصیل دری

چاپ هند که تازه به دسترس ما رسیده و دو هموطن وطن پرست ما دیجیتال سازی آنرا به عهده گرفته اند و توقع داریم تا



هموطنان عزیز دیگری که علاقه مند همکاری باشند، خود شان را به ما معرفی نمایند تا یک بخشی ازین لغتنامه را برای شان مسؤولیت دهیم. ضمناً تشکر و سپاس داریم از محترم راتب فقیری که محبت نموده لغتنامه «غیاث اللغات» را به دسترس ما قرار داده اند.

نا گفته نماند که افغانستان در حدود بیشتر از 15 لغتنامه های دری اصیل دارد که همه در هند به چاپ رسیده و چون در ایران چاپ نگردیده به فضل خداوند دست نخورده است. دوستانی که در هندوستان بسر میبرد وعده نموده اند که در جست و جوی این لغتنامه ها برآمده برای ما میفرستند. ما سعی می کنیم لغتنامه های مانند آنند راج، جامع الکلام، فیروز اللغات را هم توسط دوستانی که به دسترس شان است و یا امکان بدست آوردن آنها دارند، به دست آریم و به کمک خود شان و هموطنان دیگر وطنپرست آنها دیجیتال ساخته شامل دیتابیس در کتگوری های مربوط بسازیم.

5- باز برای لغتنامه های بعدی.....

- **تشریحات مختصر و لازم در باره دیتابیس های بخش علمی و مسلکی (مسائل اقتصادی و تجارتی، طبی، تخنیک و غیره) که از زبان انگلیسی به دو زبان ملی ترجمه می گردد.**

درین بخش برای فعلاً بخش اقتصادی و تجارتی توسط دانشمند بزرگ و استاد مجرب پوهنتون های افغانستان جناب محترم داکتر اسد الله نعیم محترم پوهاند دودیال استاد پوهنتون جلال آباد، داکتر سید محمد سوما (تخصص در رشته اقتصاد ملی و علم مالیه) استاد اسبق پوهنتون کابل، محترم داؤد تیموری استاد پوهنتون هرات (تخصص در رشته اکونومتری و احصائیه)، محترم سلطان محمد تره کی استاد پوهنتون هرات (تخصص در رشته تجارت بین المللی و داکتر سمع نور که حاضر اند قاموس اصطلاحات اقتصادی خویش را با اندک تغییرات لازم با اصطلاحات جدید مسلکی، با قاموس کبیر افغانستان مدغم سازند. همچنان آقای دکتور یحی وردک که خدمات فراموش ناشدی را در نشر آثار استادان پوهنتون های افغانستان انجام داده

است، عضو جمعیت پوهنتون های آلمانی و افغانی، هم کتابی دارند به نام « قاموس اصطلاحات (لوی) بزرگ اقتصادی» که برای چاپ دوم آماده است. در نظر است که با موافقت خود شان و هیأت مدیره (جمعیت پوهنتون های آلمانی و افغانی) در جلسه پیش بینی شده در کوتاه مدت، علاوه بر چاپ دوم تمام این کتاب با «قاموس کبیر افغانستان» مدغم گردد.

در خاتمه قسمی که شما می بینید دیتابیس های دیگری هم فعال و آماده اند برای لغتنامه های متذکره ای که تا فعلاً هنوز به دست رس ما نرسیده اند. از همه هموطنان ملی گرا و وطنپرست ما در سراسر دنیا تمنی می کنیم تا در بدست آوردن این لغتنامه ها مساعی خستگی ناپذیر را به خرج داده زبان های ملی و بزرگترین منفعت ملی شان را از خطر نابودی نجات دهند.

شما به خوبی آگاهید که وبسایت افغان جرمن آنلاین از بدو ایجادش تا امروز همیشه در فورم ملی گرائی برای منافع ملی کشورش و وحدت ملی و همگانی مردمش فعالیت و مبارزه نموده

تصحیح	لغت یا کلمه	حرف تلفظ	معنی	نوعیت کلمه	شرح	پشتو	ساخته شده توسط	ساخته شد	نوع محتوا	تصویر	صدا	نظر صائب
	قیام	ق	به کسر قاف برخاستن به پاخاستن ایستادن	مصدر در حالت (ایستادگی) به	یا خون	یه بښو در بیل	ص. و و	میزان 14	عمومی

است و "قاموس کبیر افغانستان" یکی از نمونه های آن است. با آنکه این قاموس نخست تنها به زبان ملی «دری» ایجاد و آغاز شده بود، اما، آهسته آهسته توانستیم به همت دانشمند محترم "رحمت آریا" زبان ملی پشتو را هم شامل آن سازیم که تا فعلاً بیشتر از 2000 لغت علاوه بر معنی و شرح دری، معنی و شرح پشتوی آن هم تکمیل گردیده است.

قسمت سوم شرح بخش دوم « بیرون داد (output)» را برای شما علاقه مندان توضیح خواهد کرد.

«قاموس کبیر افغانستان»

قسمت سوم و آخر

وابسته به قسمت دوم

(2- بیرون داد یا (output) لغات از دیتابیس ها: برای بیرون دادن لغات این قاموس دو طریقه در

نظر گرفته شده است: یکی

آنکه دریچه بیرون داد در

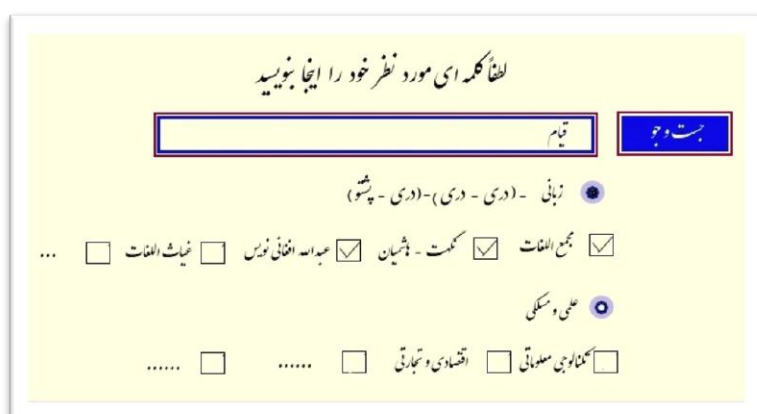
ورژن جدید پورتال در کنار

عناوین فهرست در بالای

صفحه زیر نام « قاموس کبیر

افغانستان» گذاشته میشود که با

کلیک روی آن می توانیم به



قاموس مراجعه کنیم. دوم اینکه یک صفحه مطلقاً جداگانه به نام خود «قاموس کبیر افغانستان» در

یک سرور جدید ایجاد میشود که توسط وب آدرس یا (URL) که در سیستم انترنتی

(http://www.xxxx.com) نوشته و جست و جو می گردد و به شکل تصویر جانبی به نظر می

رسد. این بدین معنیست که جست و جو کنندگان میتوانند هم از طریق پورتال (افغان جرمن آنلاین) و

هم به طریق یک وبسایت مستقل به آن مراجعه نمایند.

قسمی که در شکل مشاهده می کنید، دو بخش به نظر میخورد یکی { (زبانی)، دری-دری و دری-

پشتو} و یکی هم (علمی و مسلکی) که شرح آن هم در قسمت دوم موجود است. چون اکثر خوانندگان

و جست و جو کنندگان در اکثر قاموس های دیجیتال و غیر دیجیتال دنبال لغات عمومی که در

مکالمات روزمره ما مورد استفاده دارد، میباشند. ازین لحاظ وزن این قاموس هم بر همین پایه

زیادتر استوار بوده و به شکل استندرد انتخاب گردیده است. بدون شک بخش (علمی و مسلکی) هم که توسط اشخاص کار آگاه و کارشناس تنظیم می گردد که خیلی ها پُر بار و قابل بهره برداری در حد اکثر آن خواهد بود.

در قسمت بخش زبانی، چندین چک باکس دیگر وجود دارند که شما در آن اسم های لغتنامه های مختلف را که درج و دیجیتال شده درین قاموس مشاهده می کنید . (نباید فراموش شود که اسمای که شما درین شکل می بینید، هنوز همه قیاسی بوده و به طور نمونه برای تفهیم بیشتر نوشته شده و هنوز نهائی نیست) به هر صورت، شما میتوانید لغت یا کلمه مورد نظر تان را که در دریچه بالا نوشته اید در هر کدام ازین لغتنامه ها با فشار روی علامه یا علامه هائی مربع کوچک در کنار آن، جست و جو کنید.

با فشار دکمه (علمی و مسلکی) که هنوز بسیاری از علوم و مسلک های دیگر درج آن خواهد گردید، شما چندین بخش دیگر را در زیر این دکمه مشاهده خواهید کرد که با انتخاب مسلک مورد نظر، معلومات لازم را در آن مسلک برای تان ارائه خواهد کرد، البته از انگلیسی به دری و پشتو. (شما لغات مسلکی را به لسان انگلیسی درج کنید تا تشریح و ترجمه آن به دری و پشتوی نمودار گردد.)

سیستم کاری و مراحل جست و جوی لغات در دیتابیس ها:

- 1- کلمه مورد نظر توسط جوینده لغت به دریچه جست و جو درج می گردد
- 2- بالای دکمه جست و جو فشار داده میشود
- 3- سافتویر مربوط "سرور حاوی دیتابیس ها" را جست و جو نموده، آنرا پیدا کرده و تمام معلومات را که در چک باکس ها موجود است به سافتویری که در (Visual Studio) از جانب پورتال افغان جرمن آنلاین انکشاف داده شده است، انتقال میدهد.

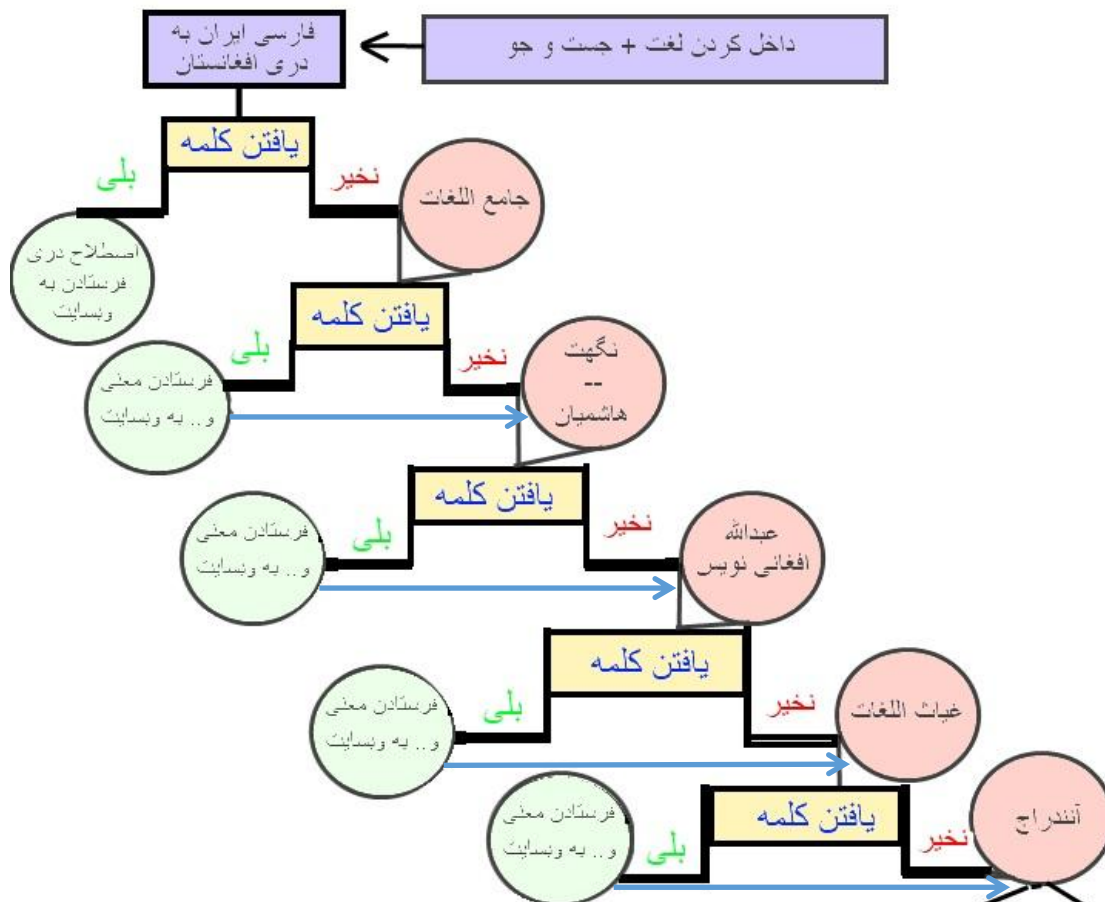
به عین شکل بخش علمی و مسلکی آن نیز قابل استفاده است. زمانیکه جوینده بخش مسلکی را انتخاب نمود، ساحة جستجو از چپ به راست تغییر میخورد تا جوینده بتواند لغت مورد نظر را با سهولت به زبان انگلیسی درج نماید. نتیجه نیز از چپ به راست مشاهده می شود.

شرح روش کار سافتویر در سرور افغان جرمن آنلاین (AGO Server) به شکل دیاگرام:

کلمه مورد نظر نخست در بخش (فارسی ایران به دری افغانستان) جست و جو می گردد. اگر کلمه پیدا شد، با شرح اصطلاح دری آن بیرون داده میشود. و اگر کلمه درین بخش پیدا نشد، جست و جو در جامع اللغات انتقال پیدا می کند.

اگر در (جامع اللغات) کلمه مورد نظر پیدا شد، فوراً نتیجه به جوینده بیرون داده میشود و اگر پیدا نشد، اسم این لغتنامه در صفحه ظاهر نمی گردد. ولی جست و جو جریان داشته به لغتنامه نگهت – هاشمیان مراجعه میشود، درین جا باز هم اگر این کلمه درین لغتنامه پیدا شد بیرون داده میشود و اگر پیدا نشد، اسم این لغتنامه همچنان ظاهر نگردیده، جریان جست و جو انتقال پیدا می کند به لغتنامه عبدالله افغانی نویس و بعد به غیاث اللغات، و بعد به فیروز اللغات به همین ترتیب تا آخر...، لغتنامه ها مرحله به مرحله توسط سافتویر مربوط، مورد جست و جو قرار می گیرند و نتایج را بیرون میدهد تا زمانیکه یا نتیجه مطلوب به دست آید و یا اینکه اگر در هیچ کدام پیدا نشد جواب (پیدا نشد) نوشته شده، معذرت میخواهد. (باید متذکر شد که این گونه جستو جو در صورتی اجراء میگردد که جوینده همه لغات نامه ها را انتخاب نموده باشد، در غیر آن هر لغتنامه که انتخاب شده باشد، به همان اکتفا میگردد.)

باید گفت که در هر دیتا ریکارد (data recording) و یا کلمه ثبت شده، ما امکانات وسیعتری را



در نظر گرفته ایم مانند، ضمیمه لازم از قبیل (عکس، پی دی اف، لینک سمعی و تصویری) و غیره

موضوع مهم دیگری که نباید فراموش شود و ما همه شاهد آن هستیم، اینست که نظر به پیشرفت و انکشاف سریع السیر تکنالوجی، تیلفون های سمارت و آی پد ها و پی سی تابلیت ها، همه روزه جای کمپیوتر ها و لب تاپ ها را می گیرد و شاید تا سال های دیگر اصلاً قابل استفاده نباشد، ازین سبب پلان بعدی ما برای این قاموس هم این خواهد بود که ما شرایط و امکانات را قسمی در نظر بگیریم تا در آینده در آنلین کردن قاموس توسط تیلفون و یا پی سی تابلیت مشکل و مانعی وجود نداشته باشد.

کنترول کیفیت (Quality Management)

در جریان تولید یک محصول در جهان پیشرفته، کیفیت همان محصول از هرنگاه ، مانند دیزاین و کارآمد و غیره ...، بصورت دقیق زیر کنترل همان بخش (Quality Management) مربوطه قرار می داشته باشد.

(قاموس کبیر افغانستان) که یک سافتویر محصول می باشد، نیز به همین گونه تحت کنترل دقیق مسؤولین آن قرار خواهد داشت تا در انکشاف مزید و کیفیت بهتر آن توجه همه جانبه داشته باشند. از این جهت ما در برآوردن این هدف سترگ به همکاری تمام هموطنان، بخصوص آنده از هموطنان دانشمند ما که در این رشته دسترسی و توانائی بیشتر دارند، اشد ضرورت داریم و همین دلیل بود که ما تلاش کردیم تا همکاری آنان را در زمینه جلب کرده و یک تیم کاری متخصص را به وجود آوریم.

خوشبختانه تلاش ما نتیجه خوب به بار آورد و همکاری یک تعداد دانشمندان افغان را که در این رشته ها تحصیل نموده و تخصص دارند، از اقصی نقاط جهان جلب کردیم که با علاقمندی همکاری خود را با ما اعلان نمودند و مصروف خدمت به هموطنان خود اند.

ناگفته نباید گذاشت که یک تعداد از دوستان ما نظر به دلالتی از همکار با ما خودداری نموده و بدون اینکه از طرز کار ما اندک اطلاعی داشته باشند، نه تنها از حصه گرفتن در این خدمت شانه خالی کردند، بلکه بعضی ها تا اندازه مبالغه کردند که نوشتند "ترکانی د بیزو کار نه دی"....

اکنون که ما طرح ایجاد این (قاموس) را گزاشته و بالای آن کار میکنیم، یکبار دگر از تمام هموطنان دانشمند خود صمیمانه تقاضا میکنیم تا ما را در این راه یاری نمایند.

در صورتیکه طرح ما مورد پذیرش شان نباشد و کدام طرح بهتری داشته باشند، ما را در جریان گزارند تا از طرح بهتر و ساده تر آنها استفاده کنیم و با طرح شان همکاری نموده و با آنها ببیونددیم، ممنون می شویم.

جهت اطلاع از نظریات نیک و یا ارائه کدوم طرح بهتر و ساده تر و نیز دریافت انتقاد های سازنده و نظریات سالم هموطنان دانشمند خود این قسمت را در درجه نظرخواهی میگذاریم تا جهت تکمیل و بهتر ساختن این (قاموس) فرصت بیشتری داشته باشیم.

یکبار دگر متذکر می شویم که این قاموس به هیچ وجه مربوط به یک شخص یا یک گروه نبوده، بلکه متعلق به تمام هموطنان ما می باشد. منافع ملی ما در هر حالت برای ما مقدم تر و محترم تر از هر منفعت دیگر است.

نوت: منظور از ایجاد این لغت نامه (فارسی ایران- دری افغانستان) که لغات مورد نظر را فلتر میکند، برآوردن دو هدف است:

- 1- تشویق افغانها جهت استفاده از لغات دری افغانستان.
- 2- کمک به ایرانی ها تا با لغات اصیل دری و موارد استفاده آنها آشنا شوند، بخصوص آنده ایرانی ها که با دلایل مختلف در افغانستان حضور دارند و با لغات دری خالص آشنائی ندارند.

پایان